

Innspill til tiltaksplanen for Snøhetta villreinområde fra Snøhetta villreinutvalg.

Styret i Utvalget har sammen med sekretæren utarbeidet forslag til tiltak for å forbedre forholdene til villreinen i Snøhetta og der en kan oppnå status gul, og aller helst grønn status for måleparametrene i kvalitetsnormen.

Snøhetta villreinutvalg er en sammenslutning av alle rettighetshavere med tellende areal i Snøhetta villreinområdet. Styret består av seks personer, en i fra hver kommune: Sunndal, Oppdal, Dovre, Lesja, Rauma og Molde. Villreinutvalget skal forvalte villreinen til det beste for villreinen, det er nedfelt i utvalgets vedtekter.

Det er fra villreinutvalgets side en laget en prioritering på hva vi og en fordeling mellom tiltak som vil gjøre vilkårene bedre på øst, og på vest. Det er også forslag til tiltak som kan være med på å bedre forholdene for trekk mellom områdene.

Scenarioanalyse:

Noen av tiltakene kan nok egne seg for scenarioanalyse jf. NINA rapport(hvilken). Og mye er allerede gjort i den forbindelse.

Generelt gjeldende begge delområdene, og villrein Norge generelt.

1. Muligheten til å begrense og regulere ferdselen i bestemte tidsrom og bestemte områder.

Styret i Snøhetta villreinutvalg ser at ferdselen inn i villreinområdet har økt de siste 30 årene, og spesielt etter at nasjonalparken og verneområdene ble opprettet. Utvalget er spesielt bekymret for den store økningen av vinterturister på moskussafari som trekker inn i viktige beiteområder for villreinen. Noe av trafikken er delvis organisert, men totalt er belastningen så stor at reinen skyr området. Derfor må det ut av stortingsmeldingen og tiltaksplanene komme et regelverk som muliggjør styring av menneskelig ferdsel i ulike perioder og områder.

Senere i uttalelsen kommer vi med konkrete områder og tider der ferdselen må begrenses om vi skal nå målene i kvalitetsnormen om gul og grønn sone i Snøhetta.

- Det må i fra nasjonalt hold utarbeides en veiledning der de 10 nasjonale villreinområdene skal framstilles som sårbare og at det ikke uten videre er åpent for alle å ferdes der. Dersom forholdene tilsier det, så skal det være mulig å forby ferdsel i perioder hvor villreinen er ekstra sårbar. Her har villreinen forrang foran alt annet.

2. Kartlegging av bestandsforholdene i alle nasjonale villreinområder, med tilhørende beiteundersøkelser og nye beregninger på bæreevnen på antall dyr de forskjellige villreinområdene kan/skal ha i bestandene.

Villreinutvalget har forsøkt å få igangsatt beiteundersøkelse i Snøhetta i mange år, men fått avslag på grunn av arbeidet med kvalitetsnormen. Resultatene i kvalitetsnormen fører til usikkerhet vedrørende bestandsmålene (antall dyr) som Snøhetta kan tåle over lang tid der grønn status oppnås.. Villreinutvalget vil presisere hovedproblemet til villreinen i Snøhetta i dag, er forstyrrelser igjennom hele sesongen, og at reinen ikke bruker de områdene og beiteene den har tilgjengelig delvis fordi det er opprettet barrierer av menneskelig ferdsel, men også forskjellig arealbruk gjennom årene

Utvalget vil understreke at det ikke er bare en enkeltstående faktor som påvirker Snøhettareinens kondisjon, men at der er flere faktorer som sammen forsterker den totale negative trenden raskt . Når vi ser på de forskjellige måltallene i Snøhetta tilbake i tid, ser vi at kondisjonen på reinen i Snøhetta øst var stabil, og i bedring frem til 2010, men har gått i feil retning siden. Dette gjelder både kalv pr. 100/ simle ungdyr (kalveandel), kjevelengder og slaktevekter.. Uten at det er inngående analysert, mener villreinutvalget at bestandsmålet på 2200 +- 10% er noe for høyt over en lengere periode, gitt de forstyrrelsene reinen har opplevd de siste 10-15 årene.

Snøhetta villreinutvalg forlanger at det må gjennomføres både en uavhengig beiteundersøkelse og grundig bestandsanalyse av villreinområdene. Som resultat må det komme nye faglige begrunnede forslag til bestandsmål, satt ut i fra de områdene villreinen faktisk bruker, ikke bare ut i fra hva den har tilgjengelig. Disse må splittes mellom øst og vestområdet, slik trekkmulighetene og situasjonen er i dag.

3. Rovdyr

Styret i villreinutvalg er av den oppfatning at rovdyrutfordringene i Snøhetta og spesielt Snøhetta vest har økt i omfang de siste årene. Dette påvirker både beitenæringa og villreinformvaltningen. Snøhetta villreinutvalg mener at rovdyrbestandene i villreinområdet må reduseres. Villreinutvalget er usikker på hvor stor andel av den naturlige avgangen av dyr som kan tillegges rovdyrene, men ønsker mer og bedre forskning på dette, og da spesielt med tanke på kalvingsperioden.

Villreinutvalget ønsker at det må gps merkes dyr, spesielt på Snøhetta vest, for å kartlegge områdebruk, både på bukker og simler, men også for å muliggjøre en studie på kalvingstidspunkt, og predasjon de første ukene.

4. Motorisert ferdsel i utmark på snødekt mark må fortsatt opphøre 20.4 eller 3. påskedag om den faller senere.

Dagens forskriftskrav endres ikke.

Snøhetta villreinutvalg vil påpeke viktigheten av at den motoriserte ferdselen og ferdselen generelt inn i villreinområde holdes på et minimum og skjerpes inn der det er nødvendig. Det er også viktig for villreinutvalget at skutertrafikken inn i fjellet opphører etter påske.

5. *Alle tilkomstveier i fjellet bør være stengt til 15. juni.*

Tilkomstveier i villreinområdene bør være stengt for motorferdsel fram til og med 15. juni. (1.juni?) for å begrense menneskelig aktivitet inn i villreinens kalvingsområder . Dette gjelder, Snøheimvegen, veien til Grisungvatna, Dalsidevegen, Sandgrovbottenvegen, Fjellvegen, Gardsendvegen, Sæterfjellvegen, veien til Snøfjellstjønnå, Aursjøvegen.

Det må ikke ramme landbruksnæringen som har behov for å bruke veiene.

6. Tiltak til å forbedre trekkmulighetene mellom Snøhetta øst og Snøhetta vest.

En av målsettingene for forvaltningen av Snøhettareinen, er å få reinen til å gjenoppta de gamle trekkene mellom øst og vestområdet over Dalsida og Torbuhalsen.

Når en ser på årsaker og sammenhenger mellom trekket mellom øst og vest, virker det som om mange har glemt historien til Snøhetta etter bestandsekspløsjonen og tilhørende kollaps på 1960 tallet. Vestområdet var tilnærmet uten dyr fra slutten av 1960 tallet og til godt ut på 1980 tallet. Stammestørrelsen vokste mot slutten av 1980 tallet, og i 1993 var første året det ble tildelt kvote der det kun skulle jaktes på i vestområdet. (Tidligere år hadde VEST overgangsavtaler til østområdet for å bevare dyrene på vest)

I all hovedsak var de dyrene som var på vest bukk, og bukkene holdt trekkene over Dalsida og Torbuhalsen levende til godt utover 1990 tallet.

Når vi nå går inn i bestandstallene tilbake i de siste 20 årene, kan det virke som om det er en utvandring av dyr i fra vestområdet til øst. I forskjellige antall forskjellige år. Bestanden på vest har hatt uforklarlige nedganger de siste årene, som ikke kan forklares med jaktuttak.

Etterskrift: Det er funnet en stor feil i tellingen i 2018, dette forklarer noe av nedgangen, men ikke alt. Som følge av det har kvotene blitt satt for høyt og det er skutt for mange simler.

6.1 Fjerne luftstrekk – legge høyspentkabler i bakken.

Det er gjennomført noe forskning på reinens unnavikelse fra liner og høyspentmaster, men her trengs det nok mer forskning. I området som deler Snøhetta øst og Snøhetta vest går det to parallelle høyspentlinjer langs Dalsida og Torbudalen. For å bedre trekkmulighetene og forholdene til villreinen mener villreinutvalget at å legge disse luftstrekke ned i bakken/grunnene på de mest kjente og tidligere brukte trekkområdene over en gitt distanse, kan være med på å få reinene til å trekke mer sømløst igjennom området.

Villreinen i Snøhetta er av forskning vist til at den er en av de mest sky villreinstammene i landet, Linjene lager mye lyd i gitte værtyper, og med å få disse i bakken på utvalgte trekkområder, fjernes en betydelig barriere som er i dag.

Villreinutvalget ønsker at det skal startes et gps prosjekt i snøhetta vest, med mål om å se på unnavikelse fra veier og høyspentledninger, og videre at det kjøres en analyse av data fra tidligere GPS 'merkeprosjekt..

6.2 Begrense ferdsele langs Dalsidvegen og Aursjøveien om seinvinteren og våren.

Som kjent har reinen sine sesongtrekk imellom årstidene, og det mest kritiske er vårtrekket for simlene til kalvingsland, samt trekket mot gode sommerbeiter. Det er derfor viktig at innfartsårene inn i fjellet ikke åpner for tidlig for ferdsele, slik at trekket får gå tilnærmet uforstyrrede. Vi vet fra de tidligere GPS data, at trekket varierer mye i tidsperioder og mellom år. Mest trolig styrt av snømengdene, og tidspunkt for vårens fremmarsj.

Vinteren i fjellet i Snøhetta kan være lang, og villreinutvalget mener man må holde alle veier inn i villreinområdet stengt lengst mulig. Snøhetta villreinutvalg foreslår å holde alle veier inn i villreinområdet stengt til 15 juni, (evt 1 juni). Dette gjelder både i verneområder, og utenfor verneområder, slik tilfellet er for Dalsidevegen og deler av Aursjøveien. Dette for å forhindre tilgjengeligheten inn i fjellet i en sårbar tid for reinen.

6.3 Bygging av terskel ved Gåsbuga, og tunnel under Torbuhalsen

Det er allerede gjort en del forskning og rapporter vedrørende tiltak, som terskel over Aursjøen. Forskerne er usikre på effekten, men villreinutvalget er ikke i tvil om at tiltak ikke må stå uprøvd i bevaringen av villreinen som art.

Villreinutvalget er av den oppfatning at et trekk i mellom øst og vest, vil være et «sirkulærtrekk» hvor de trekker over Dalsida om våren og Torbuhalsen om høsten i all hovedsak. En trekkpassasje er ikke tilstrekkelig, og for at reinen skal begynne å bruke områdene sømløst, må forstyrrelsene i kritiske trekkperioder opphøre. Torbuhalsen i seg selv kan ikke være den «bærende» trekkpassasjen mellom øst og vest.

Dersom Aursjøveien fortsatt skal være et «reiselivsfyrtårn» må veien over Torbuhalsen legges i tunnel i det aktuelle området, og infrastrukturen ved selve Torbuhalsen må ryddes vekk, og veien tilbakeføres.

7. Informasjonsspredning om villreinene, og hvordan oppføre seg i naturen.(med innføring av ferdselsrestriksjoner)

Det er et stort behov for mye mer informasjon om hvordan situasjonen er for reinen og hvordan det står til i naturen. Det være seg på utfartssteder, nettsider, og generelt over alt i samfunnet.

8. Aktuelle tiltak for forbedring av tiltak for reinen på Snøhetta øst.

8.1 Begrense menneskelig ferdsel inn i villreinområder – Tilbakeføring av Snøheim og Snøheimveien.

Regulering av ferdselen er noe villreinutvalget ser på som høyst nødvendig, og det viktigste tiltaket som kan være med å forbedre forholdene for reinen i Snøhetta. I den forbindelse er det gjort en rekke undersøkelser og scenarioer på hva som kan ha best virkning. Med den kunnskapen som er kommet etter gjenåpningen av DNT's Snøheim turisthytte, og påfølgende negativ utvikling for villreinbestanden de siste 15 årene så er det en krav at Snøheim legges ned og området tilbakeføres til naturen, slik som opprinnelig plan var,. (evt stenges i 10 år, for å måle effekten av mindre turisttrafikk)

Om forsvaret trenger veien inn til sine gjenværende stasjoner og anlegg, trengs ikke den å tilbakeføres, men legges som et kjørespor men enn en vei. Ferdselen etter veien MÅ begrenses til et absolutt minimum for beitenæringa og forsvaret. Sykling på Snøheimveien må opphøre snarest mulig og det mest av ferdsel som er i dag må opphøre.

8.2 Reinheim- Nedleggelse av stier i Stroplsjødalen

Villreinutvalget er av den oppfatning at turistforeningene trenger bare ei av hyttene Snøheim og Reinheim, og mener at Reinheim er av de hyttene som kan bestå så fremt Snøheim blir revet, og ferdselen langs Snøheimveien opphører, moskusen forsvinner, og at det blir lagt STRENGE ferdselsrestriksjoner.

Stien fra Grønnbakken og på sørsiden av Stropla/Kaldvella må legges ned.

8.3 Stenging av turistforeningshytter, og andre utleiehytter som hører blant annet fjellstyrene til vinterstid, i kalvingsperioder og andre sårbare tider av året.

I tiltaket om begrensninger av ferdsel bør det være aktuelt å stenge turistforeningshytter og andre utleiehytter i sårbare områder, og sårbare tider av året. F.eks fra 1. november og til utgangen av Mai. – 15 juni. Eventuelt ha åpning av hytter i kun i en begrenset periode som sammenfaller med påsken, eller andre inngripende tiltak for turistene.

Dette gjelder spesielt de hyttene som ligger inn i vinterbeiteområdene som blir brukt.

8.4 Moskus, moskusfotografer og moskussafari

Grunnholdningen til villreinutvalget er at moskusen er innført art, og at den bør fjernes fra Snøhetta området. Den kan gjerne settes ut i andre fjellområder hvor det ikke er villrein, men i Snøhetta genererer den så mye ferdsel at den blir et problem for reinen. Nå er det i og for seg ikke moskusen i seg selv som er problemet, men de store folkemengdene som kommer for å se på moskusen igjennom hele året. Mye av de beste vinterbeitene til villreinen Snøhetta øst i dag, benyttes ikke på grunn av kontinuerlig forstyrrelse av mennesker og menneskelukt i området mellom Hjerkin og

Stropsljødalen. Moskusen er en stor del av årsaken til at det området er rødt i kvalitetsnormen i dag.

Restriksjoner på ferdsel kan rette på mye jf. Det som er nevnt lengere opp i innspillene tidligere, men problemet blir ikke da borte. Men restriksjoner på tid av året (ikke vinter og vår guiding) Eller innføring om at alle som skal se etter moskus må være i følge med guide, kan være en mulighet.

8.5 Fuglehundprøver, rideekvipasjer og hundekjøring.

Større restriksjoner på organisert og uorganisert bruk av området.

Slik det er i dag er det både fugelhundprøver og taksering på Hjerkinnplatået, Dette må settes enda strengere restriksjoner for disse, og aller helst bør prøveterrengene vest for E6 opphøre. I alle fall vinterprøvene i villreinområdet, og under reinsjakta, for å minimere den totale belastningen, av mennesker inn i villreinområdet.

Dette gjelder også hundekjøring og organiserte turer i villreinområdet.

8.6 Redusere motorisert ferdsel i villrein fjellet til et minimum

Ta en gjennomgang av alle tillatelser til motorisert ferdsel og redusere dette til et minimum av hva som er nødvendig. (gjøre avveininger om ferdselen er til forstyrrelser for reinen.

8.7 Viewpoint Snøhetta.

Villreinutvalget vil også peke på utfordringene med Viewpoint Snøhetta, og mener at det må legges føringer om stenging når det er rein i området, ikke bare vinterstenging. Dette må følges nøye, også mer og bedre informasjon om at ferdsel inn i villreinområdet er uønsket, og forstyrrende for reinen. Utvalget mener villreinsenteret gjør en særdeles god jobb. Og At villreinsenteret må sikres for fremtiden.

9. Aktuelle tiltak for å forbedre situasjonen for rein i Snøhetta vest.

Reinen i Snøhetta vest er i generelt mye bedre kondisjon enn i Snøhetta øst. Utfordringen på vest er å ha kontroll på bestandsstørrelsen, da det forsvinner en del dyr ut av bestanden enkelte år. Den er flere hypoteser på dette, men den sterkeste er utvandring til Snøhetta øst.

Uavhengig av dette gjelder mange av tiltakene ovenfor også vestområdet, men i tillegg er det viktig at ferdselen inn i området på vest blir holdt på et minimum.

9.1 Holde veien fra Krøsbekken i Sunndal til Eikesdalen i Molde, stengt til etter trekket over til Stordalen om våren er gjort.

Et av de viktigste tiltakene på vest er å ikke øke ferdsel i området Aursjøen- Eikesdalen. Forstyrrelsene der må holdes på et minimum igjennom vinteren, så trekket ikke opphører. Det er et sårbart trekk allerede i dag, og en økning i ferdselen der på Januar-Mai, kan være særdeles sårbart for reinen i vestområdet, om de ikke får tilgang til kalvingsområdet, og sommerbeite Nord/øst for Eikesdalen.

9.2 Ferdsel i området Bjorli-Eikesdalen.

Slik det er i dag er det et fungerende trekk nord vestover mot Raumafjell, men med økt ferdsel kan dette trekke opphøre, Villreinutvalget mener at alle planer om alpinanleggbygging både i Eikesdalen og på Bjorli må skrinlegges en gang for alle. Slik at området ikke blir mer tilgjengelig for store mengder turister og forstyrrelsene øker. Tilrettelegging for mennesker til ytterkantene av villreinområdet er viktig, og det er viktig å kanalisere disse i dalbunnen.

9.3. Rundløypa på Bjorli, og andre skiløyper, må legges i dalbunnen og utenfor villreinområdet.

Villreinutvalget mener at rundløypa på Bjorli må legges langs med dalkanten og ikke inn i villreinområdet, og som et minimum ligge utenfor verneområdet. Det gjelder også andre oppkjørte skiløyper, som de i området rundt Fokstumyra. Skiløypene må ikke oppkjøres etter påsken, Det gjelder også skiløypene på Dalsida.

10. Kommentarer til bestandsforhold i fra villreinutvalget.

Som kjent kom Snøhetta ut i rødt på en del av kriteriene for bestandsforhold. Slik som andelen kalv pr. simle. Og slaktevekter på kalv.

Etter at tallene for Snøhetta ble klare, og før kvalitetsnormen ble publisert, har villreinutvalget innført tiltak som vi mener skal være med å bidra på å rette de bestandsmessige forholdene i Snøhetta.

For Snøhetta øst, har villreinutvalget valgt og legge bestandsstørrelsen under bestandsmålet på 2200 dyr + - 10 % Dette av den grunn at villreinutvalget mener at bestandsmålet på øst, er for høyt over lenger tid. Spesielt slik områdebruken og forstyrrelsene i villreinområdet har vært de siste 20 årene. Dette på grunn av de negative trendene på slaktevekter, kjevelengder som går over år, og kalv pr / 100 simle ungdyr, som er nedadgående.

Det virker også som at den naturlige dødligheten er høyere enn bestandsmodellen forutser og dette tror villreinutvalget kommer av den dårlige kondisjonen hos kalvene, og at det da blir dårligere rekrutering inn i bestanden.

Villreinutvalget har også redusert på tildelingen av voksenbukk/fritt dyr, for å øke bukkeandelen i bestandene. Dette for at bukkene har en annen områdebruk enn fostringsdyrene. Dette kan på sikt være med å endre arealbruken, også på en del av fostringsflokkene.

Det er også de siste årene tildelt en større andel kalv i tildelingen av dyr. Dette for at tilveksten inn i neste års bestand skal være mindre, og for at gjennomsnittsalderen og kondisjonen hos fostringsdyrene skal bedres, og dermed større andel simlene som kommer med kalv.

Villreinutvalget har også levert ut vekter til alle jegere med kalv for at alle slaktevektene skal bli så nøyaktig som mulig. Dette er noe villreinutvalget har gjort før resultatene til kvalitetsnormen kom. (det er et betydelig dropp i kalvevektene etter at vi begynte å levere ut vekter, ergo var det mye mer synsing i rapporteringen tidligere.)

Til slutt vil villreinutvalget påpeke, at det ikke ønskelig med en reduksjon i bestanden, på grunn av for

mye forstyrrelser, men at villreinutvalget har vært i forkant og gjennomført bestandsmessige tiltak. Før tiltaksplanene nå skal utarbeides, det er viktig at det blir innført tiltak som monner for reinen, og slik at bestandsstørrelsen igjen kan økes til bestandsmålet.

Det blir nå opp til de rette myndighetene/politikerne til å fatte de korrekte tiltakene, som bedrer forholdene for villreinen i Norge generelt og Snøhetta spesielt.